ואם תחתיה תעמוד הבהרת [א] דאחולי דכתיב תחת הנחושת אביא זהב [ג] והלכך גבי קדשי מזבח דעבדין תמורה לישנא דאתפוסי הוא גבי קדשי בדק הבית דלא עבדין תמורה לישנא דאחולי הוא, אמר רבא אפילו בקדשי מזבח [ג] ומשכחת לה לישנא דאחולי (הוא) כגון שהיה הקדש בעל מום. א"ר אשי אפילו בבעל מום נמי [ד] משכחת לה לישנא דאתפוסי: ידו אקודש חול הוי ידו אחול קודש הוה, בעי אביי הוו לפניו שתי בהמות של קדש בעלות מום ושתי בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מהו: [א] מי אמר לאתפוסי [ה] ולקי או דלמא כל היכא דאיכא היתרא לא שביק איניש היתרא ועביד איסורא, ואת"ל כל היכא דאיכא היתרא לא שביק איניש ועביד איסורא [ו] הוו לפניו שתי בהמות של קודש ואחת מהן בעלת מום ושתי בהמות של חולין ואחת מהן בעלת מום ואמר הרי אלו תחת אלו מהו: [ב] מי אמר תמימה תחת תמימה לאתפוסי בעלת מום תחת בעלת מום לאחולי או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום דהקדש, בעלת מום דחולין תחת תמימה דהקדש [ז] (ותרוייהו) לקי ואם ת"ל כל היכא דאיכא היתירא לא עביד איסורא ולאחולי הוא ולא לקי הוו לפניו שלש בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום ושלשה בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מי אמרינן [ח] מדתמימות תחת תמימות לאתפוסי, תמימות נמי תחת בעלת מום לאתפוסי או דלמא הכא נמי כל היכא דאיכא היתירא לא עביד איסורא והדא בתרייתא לאחולי הוי ואם תימצי לומר הכא נמי כיון דאכתי גברא לא איתחזק באיסורי לא שביק התירא ועביד איסורא, בעי רב אשי הוו לפניו ארבע בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום וארבע בהמות של חולין [ט] ואמר הרי אלו תחת אלו מהו: הכא ודאי כיון דאיתחזק גברא באיסורי (בכולן) [י] לקי בארבע מלקיות או דלמא אע"ג [יא] דאיתחזק באיסורא לא שביק איניש היתירא ועביד איסורא [יב] א)(והוי) בתרייתא לאחולי הוי, תיקו: אם היתה הקדש בעל מום יצא לחולין כו': ב) א"ר יוחנן יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות דמים מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות דמים דבר תורה, במאי עסקינן אי נימא באונאה בהא נימא ר"ל אף צריך לעשות דמים [יג] [דבר תורה] והא ג) תנן אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אלא בביטול מקח בהא נימא ר' יוחנן צריך לעשות דמים מדבריהם והאמר

א) והאי ב) [ב"מ מ. כל הסוגיא ע"ש] ג) ב"מ נו.

ואם תחתיה תעמוד · עומדת במקומה והיינו דומיא דאתפוסי שההקדש עומד במקומו הלכך הואיל ותרוייהו משמע [ג] לא מסרו הכתוב אלא לחכמים דידעי למימר היכא הוי "תחת" אתפוסי והיכא הוי חילול: גבי קדשי בדק הבית כו': **ידו אקודש חול הוי** · הניח ידו אקודש ואמר זו תחת זו אידך דחולין ודאי יד (לחולין) מתכוין וחול הוא: **ידו אחול** · ואמר "זו תחת זו" אתפוסי הוא, דקדש בעל מום עושה תמורה (א) ואי הוה בעי האי לאחולי הוה מנח ידיה על ההיא [טו] דקדש: **ואמר הרי אלו** [טז] **(תחת אלו)** תחת אלו · ולא הניח ידו לא כאן ולא כאן: **לאתפוסי** · מתכוין או לאחולי מתכוין והוא הדין נמי דמצי למיבעי בחדא אלא איידי דבעי [יז] (מיבעיא) הך בעיא אחריתי בתרתי, נקט (ב) (הכא) בתרתי: **איסורא** · לא ימיר: **תמימות תחת תמימות לאתפוסי** · דהא ודאי אי אפשר דלא הויא חדא לאתפוסי הואיל וחדא תמימה דהקדש "איכא [יח] מיהא בקדשי מזבח ותמימים אמרינן לעיל דאתפוסי הוא: **ובעלת מום תחת בעלת מום לאחולי** · דודאי אתפוסי ליכא למימר "רע ברע" לא כתיב דליעביד תמורה: **או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום כו'** · ואף על גב דפשיט לעיל דלא שביק היתירא ועביד איסורא איכא למיבעי הכא הואיל ואי אפשר דלא עביד איסורא בחדא איכא למימר כי היכי דבהא עביד איסורא בהא נמי לא איכפת ליה ודאי אתפוסי הוא: **הוו לפניו שלש בהמות כו'** · דאף על גב דפשיטנא דלא שביק היתירא ועביד איסורא איכא הכא למיבעי דאיכא למימר זיל בתר רובא כיון דע"כ תרתי לאתפוסי דהשתים דהקדש תמימות וליכא לאחולי בהו שלישית נמי אתפוסי הוא: **גברא לא איתחזק** · [יט] דבשלשה זימנין הויא חזקה תרי זימני לא הוי חזקה / לשון ירושלמי בעי אביי *(ס') או דלמא תמימה תחת תמימה דאתפוסי דחזיא להקרבה אבל תמימה תחת בעלת מום דבעלת מום דהקדש לא (הוי) חזיא להקרבה לאחולי איכוון א) כיון דבעא (ג) למימר חדא לאתפוסי כו' כלומר דאיהו הוה בדעתיה לאתפוסי חדא ולאחולי חדא הוא קאמר בהדיא הך לאתפוסי והך לאחולי כי הדדי כלומר שתיהן עשאן שוות הואיל ולא פירש [ד] ב) על שתיהן הניח ידו ושתיהן תמורה דהא איבעי ליה לאחתוי ידיה על בעלת מום דקדש אי הוה בדעתיה לאחוליה אלא אי הוה לפניו *(ס') מדהני תרתי בהמות לאתפוסי דודאי מתפיס הנך תרתי דחולין בההיא דקדש דממירין שנים באחד דהא כיון דתמימה דקדש ליכא למימר לאחולי אההיא בעלת מום נמי לאתפוסי ולקי שלשה מלקיות או דלמא ההיא בעלת מום דקדש לאחולי והאי דלא אחית ידיה על ההיא [כ] דבעלת מום שהניח ידו על חולין דכיון דלאחולי הוה בעי הוה ליה לאחותי אבעלת מום דקדש הא דנקט [כא] כל ההיא דבעלת מום קמ"ל דאי הוה מנח ידיה על התמימה של קדש שטעם הבעלת מום הוה מהני נמי כאילו הניחה על בעלת מום גופה *והא אמרי' בההיא דבת אחולי היא דלאחולי איכוון ובתמימה לאתפוסי דאע"ג דאנח ידיה עליה הואיל וליכא למימר אחולי בה בדידה רמי רמויי כגון דהויין ג' בהמות של קדש ואחת בעלת מום ושלשה בהמות של חולין תמימות והעמידן בשתי שורות זו כנגד זו והאי רמי כמו איתרמי שכוונס זו מול זו ואנח ידיה על הך דחולין ואמר אלו תחת אלו מי אמרינן כיון דרמי חדא לקביל חדא להכי פלגינהו דלא בעי לשווי' לבעל מום כי הני [כב] דהייט לאתפוסי אלא לאחולי או דלמא בתר דבורא דידיה אזלינן והרי הניח ידו על החול ולאתפוסי איכוון ליקנא אחריקא או דלמא בתר [כג] רובא אזלינן וכיון דרובא לאתפוסי איהו נמי לאתפוסי: **יצא לחולין דבר תורה** · דאמרינן בפ' המנחות והנסכים (מנחות קא.) ואם כל בהמה טמאה בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר: **מדבריהם** · דמה"ת אין אונאה להקדש דכתיב (ויקרא כה) "אל תונו איש את אחיו" ולא הקדש: **אף צריך לעשות לו דמים דבר תורה** · רב חסדא מפרש לה לקמן: **אי נימא באונאה** · דלא נתאנה אלא שתות: [כד] **ביטול מקח** · שנתאנה יותר משתות: והאמר

א) אולי כיון דבעי למימר כצ"ל נ"ק ב) ועל שתיהן לא הניח ידו כו' נ"ק.

בעי רב אשי הוו לפניו שתי בהמות · ה"ה דנקט בהמת קדש בעלת מום וחד תמימה חולין מצי למיבעי ואיידי דאיכא בסמוך בעיות דמיירי דוקא בשתי בהמות נקט נמי הכא ק: **בעלת** מום תחת בעלת מום לאחולי או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום דהקדש ובעל מום דחולין תחת תמימה דהקדש תרוייהו לאתפוסי ואתרוייהו לקי · תימה למה הוצרך כל זה הוה מצי למימר בקיצור בעלת מום תחת בעלת מום לאחולי או דלמא הא נמי לאתפוסי ופירש"י דבעלת מום תחת בעלת מום לא תפיס דאין רע עושה תמורה ברע דדוקא טוב ברע או רע בטוב עושה תמורה אבל רע ברע לא ולא נהירא דזה לא מצינו [כה] ועוד דאדרבה משמע לעיל בפ"ק (דף ט.) דרע ברע תפיס דאמר לעיל א"כ נימא קרא טוב ברע או רע [כו] משמע דרע ברע תפיס מיהו כל הסוגיא דהכא משמע כפירוש רש"י דבבעיא דלעיל נמי נקט שתי בהמות של חולין תמימות ולא נקט בעל מום ור"י פירש דרע ברע נמי חייל תמורה עליה מיהו יש לנו לומר ספי לאחולי מלאתפוסי דלמה יתפיס מאחר דאינו מעלה אותה דגם זאת אינה ראויה להקרבה: **אף** צריך לעשות דמים דבר תורה · ולא יצא לחולין עד שיעשהו דמים והכי פירושא דמתני' יצא לחולין וצריך לעשותו דמים כלומר יצא לחולין כשיעשהו דמים והא דאיצטריך למיתני יצא לחולין משום דתנא לעיל מינה ליתני דלא נפקי לחולין אלא נתפסין בתמורה וזה וזה קדושים תנא נמי לישנא דאחולי:

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ט :

כד ב מיי' פ"ב מהל' תמורה הלכה ג :

כה ג ד ה ו מיי' שם הלכה ג :

כו ז מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ח ט :

כז ח מיי' פי"ג מהלכות מכירה הלכה ח טוש"ע ח"מ סימן רכז סעיף כט :

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ידו אחול וכו' דאי הוה : (ב) ד"ה לאתפוסי וכו' נקט נמי הכא בתרתי סס"ד : (ג) ד"ה גברא לא אתחזק וסי' כיון דבעא למימר כ"כ וכו דיבור סוף פי' על ירושלמי לפי גירסת ירושלמי שלפנו בנוסחא שלם וכן כולם בסמוך הוא לפי גירסת ירושלמי:

◆

שיטה מקובצת

א] הבהרת · ומשמע לישנא דאחולי: ב] והבי' והואיל והכך לא מסר הכתוב אלא לחכמים גבי קדשי מזבח דעבדי תמורה לישנא כו' דלא עבדי תמורה : ג] מזבח · וזמנין דמשכחת לה לישנא דאחולי כגון· תיבת הוא נמחק : ד] נמי · וזמנין משכחת לה לישנא דאחולי וזימנא משכחת לה לישנא: ה] לאתפוסי מתכוין ולקי: ו] איסורא· לאחולי הוי הוי : ז] דהקדש ובתרוייהו לקי : ח] אמרינן מדתרי תמימות תחת תמימות לאתפוסי ההוא בהמה תמימה של חולין נמי תחת בהמה של הקדש בעלת מום : ט] חולין תמימות: י] לקי ארבע מלקיות או : יא] דאיתחזק גברא באיסורא לא אזלינן אע"ג דאיתחזקא גברא אין זה חזקה גמורה דבבת אחת תדבור בא · הר"י ז"ל: יב] ע' בהשמטות בסוף המס' : יג] דמים והא אנן תנן תיבות דבר תורה ל"ש תמחק : יד] ודאי לאחולי מתכוין: טו] והויא דהקדש הס"ד : טז] תיבת תחת אלו נמחק: יז] דבעי למבעיא הך : יח] ותחת בקדשי מזבח תמימים תיבת מיהת ואתו' ל"ש: יט] איתחזק תלתא זימני הוי : כ] תהיא בהדי דבעלת: כא] תנקט על ההיא בהדי דבעלת : כב] תני דהני לאתפוסי ואיהי לאחולי או : כג] בתר רבותא אזלינן: כד] שתות הס"ד ומה"ד והא אנן תנן בפרק הזהב אלו דברים שאין כו' וכולהו נפקא מקרא התם הס"ד ומה"ד ביטול: כה] מציני' גליון ונראה דה"פ בעל מום לאחולי דלאתפוסי לא אמרינן דשביק היתירא ועוד מה ירויח בתוך התפסה כיון שתחולין בעל מום אבל לאחולי מרויח לאכול קמייתא דהקדש דחביבא ליה טפי · הר"י בגליון :

תורה אור

ויקרא יג

ישעיה ס

נ"ק מ"ז

[איכא באחת ובקדשי מזבח תמימים אמרינן לעיל דאתפוסי סס"ד נ"ק]

[הוו לפניו ב' בהמות של קדש ואחת מהן ב"מ ושני בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מהו מי אמרי' תמימה דחולין תחת ב"מ דהקדש נמי לאתפוסי מדתמימה תחת תמימה לאתפוסי הכי נמי לאתפוסי או"ד כו' תמימה לאתפוסי דאיהו כו' נ"ק]

[ג' בהמות של קדש ואחת מהן ב"מ וג' בהמות של חולין תמימות והניח ידו על של חולין מדהני כו' נ"ק]

צ"ל והוא

◆

רבינו גרשום

ואם תחתיה תעמוד הבהרת · כלומר שבמקומה עומדת [אף] בהמה זו של קודש במקומה בקדושתה ותופסת אחרת בקדושתה כדכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש : ומשמע לישנא דאחולי · שמוציאו מקדושתו ונכנס זה במקומו כדכתיב תחת הנחשת שגולו אביא זהב במקומו האול וכן כו': אמר רבא אפילו בקדשי מזבח הוי לישנא דאחולי כגון שהיה הקדש בעל מום [בהכי] סבירא ליה לרבא דהא ואם היה קדש בעל מום משמע נמי (אחולי) [ארישא קאי אמר ה"ז תחת ז] שהרי לא מצינו תחת גבי תמורה: הניח ידו על הקדש בעל מום · ואמר הא זו של חולין תחת זו של קדש (שרי) [שיתחלל] עליו חול היינו משמע לישנא דאחולי שיצא של קודש ויכנס זה במקומו: אם הניח ידו על זו של חולין ואמר הא זו תחת זו · הרי האי בעל מום קודש ולא יצא לחולין וזה תמורתו: מי אמרינן לאתפוסי קאמר ולקי תרי מלקיות: או דלמא כל היכא דאיכא היתירא דיכול לאחולי דלית ביה לאו ועביד איסורא להמיר: מי אמרינן מה תמימה תחת תמימה קא אמר · לאתפוסי תמורה דכיון דשניהן תמימות על... מתפסת בתמורה:ובעל מום[דחולין] תחת בעל מום דהקדש: ובעל מום · דחולין תחת תמימה דהקדש דהיינו טוב ברע או רע בטוב ואתרוייהו לקי: ואת"ל היכא דאיכא קצת למיעבד בהיתירא לא עבד כולה באיסורא ולא לקי אלא חדא: הוו לפניו ג' בהמות של קודש ואחת מהן בעלת מום כו' · מי אמרי' מתמימה תחת תמימה לאתפוסי: תמימה דחולין נמי תחת בעל מום · דקודש לאיתפוסי דאזלינן בתר רובה: או דלמא כל היכא כו' · כיון דאכתי גברא לא אתחזק תלתא זימני באיסורי למעבד תמורה אמרינן לא שביק התירא אלא לאחולי הוא: בעי רב אשי הוו לפניו כו' · ל"א בעי אביי הוו לפניו כו' או דלמא תמימה תחת תמימה דחזיא תמימה דקדש להקרבה הלכך תפסה תמורה אבל תמימה תחת בעל מום של קודש דלא הויא בעלת מום לא תפסה תמורה אלא לאחולי הוא: ואת"ל הכא כיון דבעי למימר בפירוש הדא לאיתפוסי והדא לאחולי אמר תרוייהו תפסו דתרוייהו כי הדדי אנח ידיה על הנהו דחולין דאי לאחולי איתבעי ליה לאתנוחי ידיה על ההיא בעלת מום כדאמרינן לעיל הניח ידו על הקדש חולין מדלא אתנח ידיה עלה אלא על תמימה תרוייהו תפסן: אלא הוו לפניו ב' בהמות של קודש ואחת מהן בעלת מום ושלש בהמות תמימות [של חול] והניח ידו על בהמה תמימה של חול ואמר הרי אלו תחת אלו והכא המיר ב' תמימות של חולין בחדא קודש וכדתנן בפ"ק ממירין אחד בשנים כו': מי אמרינן מדהני תרתין בהמה תמימה של חולין לאתפוסי בההיא תמימה דקדש ההיא תמימה שלישית של חול לאתפוסי תחת בעלת מום דקדש או הוא הדין דלא אתנח ידיה על ההיא תמימה דקדש דבהדי בעלת מום ולא על בעלת מום נמי דהכי הוה דיניה אי הוה לאחולי האי דלא אתנח משום דקסבר רובה עדיף מוטב להניח על הרוב שלש ולא על השתים אבל מכל מקום דעתו לאחולי תיבעי: [רמויי רמי] הדא להדי הדא · כלומר אם חיבר כל אחת של הקדש כנגד אחת של חולין והנהו חולין כולן תמימין והדא דהקדש בעלת מום ואמר אלו תחת אלו מאי מי אמרינן כיון דרמי הדא להדי הדא מעשיו מוכיחין דתמימה כנגד תמימה לאתפוסי ובעל מום כנגד תמימה לאחולי או דלמא לא משגיחינן ארמויי אלא בתר דבורא אזלינן דאמר הרי אלו תחת אלו והאי משמע נמי דאמר אתמימה דחולין וליהוו כולהו לאיתפוסי: ל"א או דלמא בתר רובה אזלינן דהנהו דחולין הוו רובה ואתנהו אנח ידיה וליהויין כולהו לאיתפוסי תבעי: יוצא לחולין דבר תורה · משום דכי אמר בלשון תמורה אינו יוצא לחולין אלא הוא ותמורתו קודש אבל כשאמר הרי זו מחוללת שלא אמר בלשון תמורה: יוצא לחולין דבר תורה' בפסולי המוקדשין דניכרין וצריך לעשות לו דמים כדאמרן לעיל מדבריהן של חכמים שדברי תורה אין אונאה להקדשות דעמיתו כתיב למעוטי הקדש במאי פליגי אי נימא באונאה אדין אונאה' ל"א קאמר בפירוש דפשו בשתות דהיינו דין אונאה דחייב להחזיר לו בהא נימא ריש לקיש דבר תורה והתנן כו': ואלא דפשו בכדי ביטול מקח ביותר משתות בהא נימא ר'

הגהות הגר"א [א] גמ' מי אמר לאתפוסי עד איסורא ל"צ רש"י · וגרסתו לאתפוסי מכוין או לאחולי מכוין ואת"ל כו' וכ"ה הגירסא נכונה : [ב] שם מי אמר תמימה כו' · עי' רש"י ותוס' שדחקו מאד ול"נ דהגירסא מוסף וכצ"ל מי אמרינן תמימה תחת תמימה בעלת מום תחת בעלת מום ותרוייהו לקי או"ד תמימה דחולין תחת בע"מ דהקדש לאחולי בעלת מום דחולין תחת תמימה דהקדש לאתפוסי ואת"ל כו' · פי' דבע"מ תחת בע"מ א"א לומר לאחולי דמאי אכפי מיקו · גירש"י ל"א בעי אביי הוו לפניו שתי בהמות של קדש ואחת מהן ב"מ ושתי בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מהו מי אמרינן תרוייהו לאתפוסי או"ד תמימה תחת תמימה לאתפוסי אבל תמימה תחת ב"מ לאחולי ואת"ל כיון דבעי למימר חדא לאתפוסי וחדא לאחולי כי הדדי עבדן ואתרוייהו אנח ידיה אלא אי הוו לפניו שתי בהמות של קודש ואחת מהן בע"מ ושלשה בהמות של חולין תמימות מאי מדהני לאתפוסי הא נמי לאתפוסי או"ד הכא בע"מ לאחולי קמכוון והא דלא אתנח ידיה על ההוא דבע"מ דס"ל כה דנקט כו' · הכיא דבע"מ ואת"ל כיון דבעי לאתנוחי ידיה על תמימה דהקדש לאתפוסי מכוון רמי רמויי מאי מי אמרינן כיון דרמי חדא לקבל חדא להכי פלגינהו דלא בעי לשווי' לבע"מ כי הני או"ד בתר דיבורא דידי' אזלינן ל"א בתר רובא אזלינן תיבעי : [ג] רש"י ד"ה ואם · לא מסרו כו' · לא יכולתי להולמם ונ"ל דמסקנא דעתו של אדם על לשון כמועיל: [ד] ד"ה גברא · על שתיכן נ"ל ועל בתיכן :

ויקרא יג:כג

ואם תחתיה תעמוד הבהרת
לא פשתה צרבת השחין
היא וטהרו הכהן

מבנה

△ אפשרויות נוספות בענין

לש' התפסה וחילול

נושא/מבנה

△ "הוו לפניו..."

"...ואמר הרי אלו תחת אלו" סדרה של שאלות בענין התפסה ופדיון

נושא/מבנה

◇ מח' ר' יוחנן ור"ל בהסבר "האי דקתני... וצריך לעשות לו דמים"

הבא תדבר אם מדובר בבני אונאה או בביטול מקח

△1 *
קדש: מום מום
חולין: תם תם

△2 *
הקדש: תם מום
חולין: תם מום

△3 *
הקדש: תם תם מום
חולין: תם תם תם

△4 *
הקדש: תם תם תם מום
חולין: תם תם תם תם